

Ростовська К.В.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95

ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ МЕХАНІЗМУ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Досліджено стан корупції в Україні та механізм протидії цьому явищу. Визначено, що адміністративно-правовий механізм протидії корупції – це врегульована нормами адміністративного права система заходів та засобів, спрямованих на управління суспільними відносинами таким чином, щоб мінімізувати корупцію в Україні.

Ключові слова: корупція, механізм, протидія, запобігання, законодавство.

Постановка проблеми. Масштаби поширення корупції в Україні не зменшуються протягом тривалого часу всупереч антикорупційним заходам. Корупційні відносини руйнують засади публічності та суспільної довіри до влади, у т.ч. місцевої і регіональної. У системі державного управління регіональним розвитком корупційні прояви мають місце під час формування бюджетної політики, при здійсненні державних закупівель чи визначенні виконавців замовлень, що фінансуються з державного або місцевого бюджету, в ході приватизації державного майна тощо. Внаслідок негативного впливу корупції порушується діловий клімат, спотворюються засади ринкової конкуренції, порушуються принципи прозорості приватизації державного майна, гальмується розвиток підприємництва [1]

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання протидії корупції привертало увагу багатьох вчених, серед яких варто виділити таких, як: В. Бакуменко, С. Дубенко, М. Мельник, Н. Нижник, В. Олуйко, О. Прохоренко, О. Оболенський, С. Серьогін, Є. Скулиш та ін. При цьому науковцями, на нашу думку, недостатньо висвітлено питання розробки адекватних механізмів протидії корупції в сучасних умовах антикорупційної політики держави.

Метою даної статті є з'ясування змісту механізму протидії корупції в Україні та висвітлення проблемних питань його реалізації.

Виклад основного матеріалу. Становлення нової політичної й економічної системи, розвиток ринкових відносин, що обумовили проблеми безробіття й зайнятості, трансформацію моральних цінностей і орієнтирів, посилення правового нігілізму у трансформаційний період до демократичного суспільства, вимагає пошуку нових механізмів попередження та протидії корупції, заснованих насамперед на глибокому розумінні суті проблеми, а також на координації зусиль держави, правоохоронних органів і населення. Корупція – це негативне соціальне явище, джерело економічних, політичних і соціальних ризиків для українського соціуму. Насамперед, руйнівна дія ко-

рупції проявляється в падінні престижу й авторитету влади на всіх рівнях, руйнуванні моральних основ суспільства, зрощуванні корумпованої частини публічних службовців з тіншовими кримінальними колами, небезпеці розвитку псевдогромадянських соціальних відносин. Соціальні аспекти корупції проявляються в політичній, економічній, культурній й інших сферах життєдіяльності українського суспільства в масштабах, близьких до критичного показника. Вплив корупції на адміністративне й соціальне середовище державних службовців, трансформацію їх моральних норм і цінностей, корпоративну культуру державної служби є сьогодні дуже значним [2].

Досліджуючи причини корупції в Україні, різні дослідники пов'язують її існування та поширення з різними факторами і пропонують різні механізми протидії цьому явищу.

Деякі вчені, говорячи про особливості корупції в Україні як корупції кризового типу, що вражає не лише державу, а й громадянське суспільство та саму українську націю, звертають увагу на те, що економічні кризи теж ніколи не відбуваються без фактора корупції в їх механізмі, а сама корупція є живильним ґрунтом і для кризових явищ у сфері права і моралі. Таке уявлення про корупцію «українського зразка» обумовлює те, що для ефективної протидії їй має бути розроблена адекватна саме цьому типу корупції (а не корупції взагалі) технологія протидії [3, с. 50].

Загально визнаними механізмами протидії корупції, за твердженнями дослідників, є забезпечення відповідності норм законодавства Конституції України. Так, будь-які норми, що встановлюють для громадянина обмеження, можуть спричинити корупцію, за винятком норм, що закріплюють конституційні свободи і права людини. Останні встановлюють обмеження не стільки для індивідів, скільки для органів державної виконавчої влади, залишаючись інституційними гарантіями як проти завищених вимог закону, так і проти наділення органів державної влади дискреційними повноваженнями [4, с. 282].

Наприклад, О.Ю. Бусол вважає, що важливим механізмом протидії корупції є соціальне забезпечення чиновників, що включає: медичне обслуговування вищої якості, доступні кредити для купівлі нерухомості, гідну пенсію тощо. Одним із стримуючих корупцію, але не головних чинників, є законодавство, що передбачає кримінальне покарання за вчинення корупційних злочинів. Іншим механізмом протидії корупційній злочинності вчені визнають інформаційне забезпечення громадян, яке включає роз'яснення законів громадянам щодо розуміння ними їх прав і обов'язків, наслідків, які можуть виникнути у разі порушення законодавства, змісту норм судочинства для захисту в суді. Прозорість операцій, які відбуваються всередині відомств, і належний громадський контроль за ними, зокрема за використанням бюджетних коштів, сприяють мінімізації корупції [4, с. 283].

Наприклад, С.М. Серьогін та С.С. Серьогін вважають, що у контексті розробки механізмів протидії корупції можна запропонувати такі антикорупційні ініціативи:

- схвалити Концепцію реформування публічної адміністрації;

- припинити практику «розширення» повноважень органів публічної адміністрації шляхом підзаконної нормотворчості;
- розвивати функцію внутрішнього контролю в органах публічної адміністрації (фінансовий контроль та службові розслідування);
- поширити чинність Закону України «Про боротьбу з корупцією» на всіх посадовців, які працюють у державних установах і організаціях;
- розвивати електронне врядування (зокрема, використовувати електронну пошту для замовлення адміністративних послуг);
- розробити та схвалити Закон України «Про адміністративний збір», впорядкувавши відносини щодо встановлення плати за надання адміністративних послуг, тощо [2].

В аналітичному звіті Національного інституту стратегічних досліджень висвітлюються причини та прояви корупції в Україні, аналіз яких дозволив сформулювати заходи щодо їх подолання, серед яких варто зупинитися на:

– загальних заходах антикорупційної політики, які залишаються незмінними протягом тривалого часу: остаточна відмова від негрошових форм розрахунків у господарському комплексі України; спрощення процедур податкової звітності та сплати податкових і неподаткових платежів; підвищення вимог до діяльності контрольно-наглядових органів, подальше скорочення кількості необхідних ліцензій, дозволів, патентів; розмежування повноважень органів державної влади щодо надання адміністративних послуг та виконання контрольно-наглядових чи інспекційних функцій; розвиток електронного урядування; реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування з метою забезпечення її професійності; забезпечення прозорості процесів приватизації, а також здійснення державних закупівель та проведення тендерів й аукціонів;

– заходах щодо здійснення ефективного громадського моніторингу та контролю за діяльністю органів державної влади: сприяння у створенні антикорупційної громадської організації всеукраїнського масштабу (з обов'язковим утворенням регіональних осередків) з метою формування антикорупційної взаємодії з владою, забезпечення відкритості її діяльності й рішень, зміцнення потенціалу та інституційної спроможності неурядових організацій, розширення міжнародних зв'язків у сфері боротьби з корупцією, усунення передумов для її виникнення; створення умов для виконання функцій громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів Українською антикорупційною коаліцією інститутів громадянського суспільства (створеної на початку грудня 2011 р.), Всеукраїнською громадською організацією «Всеукраїнська спеціальна колегія з питань боротьби з корупцією та організованою злочинністю» чи іншими профільними інститутами громадянського суспільства; посилення взаємодії об'єднань громадян з органами державної влади і органами місцевого самоврядування у сфері формування та реалізації державної антикорупційної політики, забезпечення підтримки громадянським суспільством антикорупційних заходів, що здійснюються державною та регіональною владою [5].

Реалізація не тільки наведених, але й інших заходів протидії корупції може здійснюватися завдяки адекватному державному механізму її протидії. Такий механізм повинен представляти собою сукупність заходів правового, організаційного, інформаційного, матеріально-технічного спрямування та визначати спосіб організації відповідної діяльності уповноважених посадових осіб із застосування заходів попередження та примусу у сфері протидії корупції.

Механізм протидії корупції наділений певними елементами, комплексне використання яких може призвести до необхідного результату. Адміністративно-правовий механізм у даній сфері являє собою сукупність правових засобів, за допомогою яких знижується потенційна корупційна загроза.

Висновки. На нашу думку, адміністративно-правовий механізм протидії корупції – це врегульована нормами адміністративного права система заходів та засобів, спрямованих на регулювання суспільних відносин таким чином, щоб мінімізувати корупцію в Україні.

Механізм протидії корупції, з урахуванням різних заходів, спрямованих на мінімізацію корупції в Україні, повинен втілювати в собі такі складові: законодавство, яке наділяє повноваженнями суб'єктів протидії корупції, визначає обов'язки та заходи відповідальності; суб'єкти протидії корупції; організаційні заходи.

Бібліографічні посилання

1. Щодо протидії корупції в системі державного управління : аналітична записка [Електр. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/908>.
2. Сьрьогін С. М., Сьрьогін С. С. Механізм попередження та протидії корупції в органах публічної влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc...1/.../01.pdf.
3. Костенко О. М. Корупція в Україні у світлі політичної кримінології / О. М. Костенко // Політичний менеджмент. – 2009. – № 1. – С. 49-54.
4. Бусол О. Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії : дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.07 / Олена Юрїївна Бусол. – Київ, 2015. – 480 с.
5. Щодо протидії корупції в системі державного управління : аналітична записка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/908>.

Ростовская К.В. Понятие и содержание механизма противодействия коррупции в Украине. Исследуются состояние коррупции в Украине и механизм противодействия этому явлению. Определено, что административно-правовой механизм противодействия коррупции – это урегулированная нормами административного права система мероприятий и средств, направленных на управление общественными отношениями таким образом, чтобы минимизировать коррупцию в Украине.

Ключевые слова: коррупция, механизм, противодействие, предотвращение, законодательство.

Rostovs'ka K.V. Concept and content of anticorruption mechanism in Ukraine. The state of corruption in Ukraine and mechanism of counteraction to this phenomenon are investigated in the article. Certainly, that адміністративно-правовий mechanism of counteraction to the corruption it the system of measures and facilities, public relations sent to adjusting is well-regulated the norms of administrative law thus, to minimize a corruption in

Ukraine.

The scales of distribution of corruption in Ukraine do not diminish during great while despite anticorruption measures. Corruption relations destroy principles of publicity and public trust to power, in thereby local and regional. In the system of state administration regional development corruption displays take place during forming of fiscal policy, during realization of the public purchasing or determination of performers of orders that is financed from the state or local budget, during privatizing of state property and others like that. Because of negative influence of corruption a business climate is violated, principles of market competition are distorted, principles of transparency of privatizing of state property are violated, development of enterprise is braked.

To our opinion, адміністративно-правовий mechanism of counteraction to the corruption it the system of measures and facilities, public relations sent to adjusting is well-regulated the norms of administrative law thus, to minimize a corruption in Ukraine.

The mechanism of counteraction to the corruption, taking into account the different measures of sent to minimization of corruption in Ukraine must incarnate for itself such constituents: a legislation that provides with plenary powers of subjects of counteraction to the corruption determines duties and measures of responsibility; subjects of counteraction to the corruption; organizational measures.

Keywords: *corruption, mechanism, counteraction, prevention, legislation.*

Надійшла до редакції 24.12.2016

Чаплинська Ю.А.

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 342.95

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ТА ДИСЦИПЛІНИ В ПУБЛІЧНОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Розглянуто особливості визначення понять законності та дисципліни в діяльності органів публічного адміністрування. Зазначено, що законність і дисципліна виступають як два взаємопов'язані явища, що активно впливають на регулювання суспільних відносин; що законність є серцевиною, основою дисципліни, що й визначає тісний їх взаємозв'язок і взаємозалежність. Наголошено, що зміцнення дисципліни в усіх її виявах є невіддільним від процесу зміцнення законності.

Ключові слова: *законність, дисципліна, органи публічного адміністрування, державне управління.*

Постановка проблеми. Законність є одним з фундаментальних принципів діяльності державних органів, громадських організацій, роботи посадових осіб і поведінки громадян. Вона має важливе значення як для держави в цілому, так і для кожного її громадянина, оскільки є основою життєдіяльності будь-якого цивілізованого суспільства. Закріплення законності є найважли-